

Det pædagogiske argument

børn • demokrati • velfærd • markedsgørelse

Men den, der kom ind var ulven..

Velfærdsinitiativet i BUPL

Udgivet af VelfærdsInitiativet i BUPL

Ansvarshavende: Susan Eirod, Allan Baumann og Claus Jensen, BUPL

Pennefører: Inge-Maj Ahlgren

Tegning: Svend Otto S.

Layout: CA-design/Dot&Line

Tryk: Unityryk, Århus

Oplag: 30.000

Århus, august 2000

Pjecen kan bestilles på telefon 3525 4900 eller 8731 4250

Pjecen er det første udspil fra VelfærdsInitiativet, og er støttet af flg. fagforeninger:

PLS, BUPL København, BUPL Ringkøbing, BUPL Storstrøm, PMF Århus,

BUPL Århus Kommune, BUPL og PMF afd. 6, BUPL Bornholm.

Tekst og tegning er et indlæg i velfærdsdiskussionerne på institutioner og uddannelsessteder. Samtidig ønsker vi, at holdninger og synspunkter, som vi her præsenterer, i pjecens form, bliver sat til debat i de forskellige politiske fora - bl.a. på BUPL's generalforsamlinger og efterårets kongres.

Er du pædagog, medhjælper, leder eller studerende og synes du, at den moderne tidsånd inden for forvaltningen af det pædagogiske område er på afveje?

Har du en fornemmelse af, at noget her er forskruet og fordrejet? Er det absurd med den iver og de bestræbelser, der udfoldes for at modernisere og markedsrette steder for børn og unge?

„Nu skal jeg ud i skoven, lille børn. Kan I nu passe godt på, at ulven ikke kommer herind, mens jeg er borte, for ellers æder den jer med hud og hår. Den slemme fyr forstiller sig tit, men man kan altid kende den på dens grove stemme og sorte fødder.“

Grimms Eventyr: Ulven og de syv gedekid

Mener du, at vi - i fællesskab - kunne løfte opgaverne i den pædagogiske verden til glæde for børnene, de unge, forældrene, medarbejderne og samfundet på en bedre, sjovere og mere konstruktiv måde, end vi gør i dag?

Hvorfor er kritik ikke velkommen?

Men synes du, at debat om pædagogik altid overdøves af økonomiske kalkuleringer? Og har du en oplevelse af, at dine kritiske synspunkter og faglige indvendinger mod den skitserede moderne vej på forhånd bliver censureret som bagstræberisk og ude af trit med moderne management?

Er pædagogiske argumenter altid urentable, når rammerne for børnenes institutionsliv står til diskussion?

Hvis du tænker sådan, så er den her pjece til dig.

Pjecen

I pjecen rejser *VI - Velfærdsinitiativet i BUPL* spørgsmålet:

Hvor klogt er det at markedsføre steder for børn?

Hvor klogt er det at gøre børnenes offentlige rum private?

Grundlaget for disse spørgsmål er forholdet mellem på den ene side

- **Demokrati eller marked** 4
- og på den anden side

- **Management og velfærd** 11
En analyse af disse to områder giver anledning til at stille kritiske spørgsmål til

- **Koncern-pædagogik** 16
- og til en skærpelse af

- **Det pædagogiske argument** 18
- holdt op mod markedsførelse, mod management, mod koncern-pædagogik.
Her tager vi et afsæt for overvejelser over

- **Hvad bør vi gøre?** 21

Privatisering som visionsløst vidundermiddel

Der har ikke været mangel på idéer til effektivisering af velfærdsstaten i de seneste årtier. Forslag om privatisering, udlicitering, brugerbetaling - og på det seneste tilkøbsydelse - har været vendt og drejet i den politiske debat. I en grad så debatten om velfærdsstatens fornyelse ikke har handlet om andet.

VelfærdsInitiativet ønsker at røkke ved den visionsløse forestillingsverden om det private marked som kongevejen for fremdrift på institutionsområdet. Rokke troen på konkurrencen og managementteknikken som eneste farbare vej for vækst i institutionerne.

At sætte udvikling af steder for børn på afvikling af offentligt ansvar, finder vi, er en uholdbar strategi. Sådan en nedtoning af solidaritet og ledelse gennem tekniske fix er temmelig velafprøvet.

Erfaringen viser, at den er kortsigtet på fællesskabets bekostning.

Demokrati eller marked

Barnehånd og jernhandske

- eller rammer og indhold former hinanden

VelfærdsInitiativet ønsker at supplere den snæversynede økonomi-tænkning, der er fattig på sociale værdier, med et par pædagogiske argumenter:

- Ejendomsforholdene til børnenes institutioner er ikke ligegyldige for den pædagogik og omsorg, der udfolder sig under børnehavens tag og legepladsens stykke af himlen.

Himlen er vel endnu ikke på aktier?

- Ansættelsesforholdene er ikke ligegyldige for, hvilke pædagogiske handlinger, der er mulige, og hvilke der ikke er mulige
- Børn opfører sig langt hen af vejen, som deres omgivelser forventer af dem.

Anses barnet som en serviceenhed, så lever det op til rollen som individuel forbruger.

Betragter vi derimod barnet som den fødte arving til et solidarisk fællesskab, så vokser barnet op i netop det billede.

Den pædagogiske håndtering af disse forhold er hånd og handske for børnenes velfærd og vækst i institutionerne.

Er institutionens rammer kun jernhandsken gjort af skarpt og hårdt materiale? Indholdet derimod, ved vi, er blødt og mere gjort af samme stof som barnehænder og drømme... Det er hele vores samfunds demokratiske væsen, der er på spil.

Demokrati har råd til drømme

En af vores samfunds største værdier er, at vi har råd til at lade drømmene tage form. Men har vi vilje og fornuft nok til at lade dem følge deres egne baner under hensyntagen til fællesskabet?

Vi anser det for bevaringsværdigt, at lige netop rammerne for demokratiets grundlag er et demokratisk anliggende. Altså at opdragelse, omsorg, læring, fair begynderchancer og velfærd for alle børn er et offentligt og fælles ansvar.

Dén værdi burde fredes.

Karakteristikken på demokrati er, at alle kan deltage. Det gælder for de mennesker; hvis vilkår står til diskussion, og hermed også for dem, der har en faglig og professionel indsigt i vilkårene. Pædagogen f.eks. kan deltage i debatten, blive hørt og påvirke beslutninger.

Pointen ved vores demokrati er, at noget er *offentligt* - netop dét, vi alle har ejerskab til, dét der angår os alle. Og noget er *privat*. Nemlig dét, som kun få ejer og råder over.

Netop adskillelsen mellem det private og det offentlige er en altafgørende dimension ved et demokratisk samfund. En væsentlig forudsætning for demokrati er, at der foregår en udveksling af meninger og holdninger. Meningsudvekslingen kan ikke foregå privat. Demokrati-modellen bygger på, at stillingtagen hos de mange og åben dialog er med til at forhindre de værste samfundsmæssige fejltagelser.

Derfor rejser VI-BUPL spørgsmålet:

Hvor klogt er det at markedsføre steder for børn?

Hvor klogt er det at gøre børnenes offentlige rum private?

Privatisér - Privatisér!

Herskende kræfter og tanker i samfundet har installeret markedet og markedsøkonomien som det naturlige hjerteslag for samfundets vækst og liv. Økonomien skal være privat, ikke offentlig.

Dette er ikke en uomgængelig natur, men udtryk for samfundskræfternes historiske valg. Af en ganske særlig økonomisk pacemaker. Denne store manøvre sker blandt andet i ly af påstanden om, at markedsøkonomi skaber demokrati. Selv om det naturligvis forholder sig omvendt - demokrati skaber valgmuligheder.

Stærke bestræbelser hos den politiske elite går med tidens ånd ud på at udbrede denne *markeds-natur* til forvaltningen af de offentlige institutioner.

Fra kommunernes lokale elite hører man tidsånden i enstonig messen:

Privatisér - Privatisér!

Imidlertid kan man se kvalitets- og kontraktstyring til udlicitering og tilkøbsdelselser som én lang fantasiløs gradbøjning af markedsførelsen.

„Vi lukker ikke op,“ råbte de. „Du er slet ikke vores mor. Hun har en mild stemme, og din stemme er så grov. Du er ulven.“ Ulven gik da hen til en købmand og købte et stort stykke kridt, som den spiste, og så blev dens stemme ganske tynd og blid.

Grimms Eventyr: Ulven og de syv gedekid

På den måde bliver der tale om en glidebane af strategier, der har som formål at ændre på den oprindelige velfærdsopfattelse:

- nemlig at omsorg for børn i Danmark hører hjemme i et offentligt, demokratisk rum
- til en markedsførelse af velfærd, hvor det betragtes som naturligt, at børneomsorg foregår i privatlukkede rum på det profitkabende marked.

Men det er ikke mere naturligt end at sætte høns i bur for at få flere æg lagt hurtigere.

Børn på børsen?

Omsorg for børn og unge er ikke **en ting**, der kan produceres, men handler derimod om relationer mellem børn og voksne. Det drejer sig om børnenes forhold til sig selv, til hinanden og til det samfund, de er en del af. Vilkaerne for gode forhold af den karakter bliver vi sammen enige om at skabe og prioritere. Daginstitutionerne skal naturligvis ændre sig i takt med den generelle samfundsudvikling og de forandringer, der konfronterer samtidens børn. Pædagogik er altid pædagogik til tiden!

Undervejs skal der træffes mange komplekse beslutninger og valg. Valgene på børneområdet hører til de væsentligste valg for et samfund. Her handler det om forhold, der angår os alle.

Vi har alle aktier i, hvordan børn skal behandles og opdrages. Derfor hører ansvaret og ejendomsretten for pædagogiske institutioner til i det offentlige, og ikke på børsmarkedet.

Smid ikke barnet ud med badevandet

Vi har gennem 150 år udviklet en velfærdsstat, som vi stort set er enige om at bevare. Vi har ressourcer nok til at udvikle hovedhjørnesteenene i velfærdssamfundet.

I fællesskab har vi råd til i mangfoldighed at udvikle den værdi, som består i et demokratisk ansvar for alle børns behov for omsorg.

- Udbyttet af børneomsorg skal stadig kun gøres op i værdi for netop børnenes trivsel - ikke i økonomisk profit til private investorer
- Aktieandelene skal ikke veksles fra fælles til privat mønt
- Beslutninger og valg på børneområdet skal træffes på baggrund af en demokratisk proces - ikke i snævre koncernbestyrelser - og da slet ikke hos multinationale gigantkoncerner

Vi anbefaler at standse pacemakeren for markedsgørelse og de tekniske fix - jagten på den evige effektivitet gennem hurtige økonomiske transaktioner.

I stedet foreslår vi at bruge energi på en offentlig debat med en lidt mere visionær dagsorden.

Hvilke værdier ønsker vi at fremme på børne- og ungeområdet?

Hvorfor har kvalitets- og kontraktstyring fået karakter af universalt vidundermiddel til effektiv ressourceudnyttelse og målopfyldelse?

Hvordan kan vi

- forbedre offentlig virksomhed - uden at udvande og afvikle fælles værdier?

Hvordan kan samfundet, også i fremtiden, sikre sig, at pædagogernes faglighed og professionalitet har rødder i

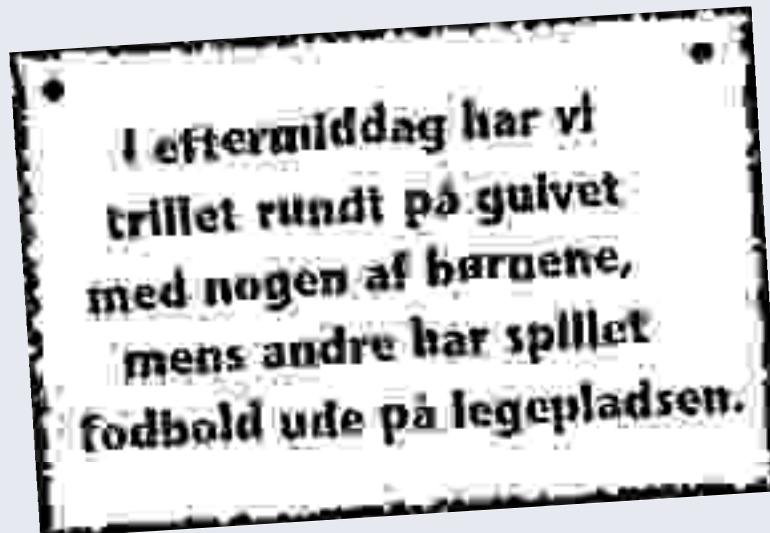
- ordentlig omsorg - ikke omsorgsindustri!
- børnepædagogik - ikke børsprofit!
- mangfoldighed - ikke monopol og manualpædagogik!

Synlighed for alle pengene - point-pædagogik

En plakat med teksten

- ser nu engang ud af mere end seddel på opslagstavlen, hvor der er skrevet

Eller eksemplet med pædagogen, der fredag eftermiddag står klar iført Kaptajn Klo-outfit på vej ud for at finde skatten som kulmination på den integrerede institutions to ugers totalprojekt om sørøvere og andre fantastiske beretninger.

I hånden har han lille Jens - som Long John Silver. Jens trækker lidt i store Kaptajn Klo og ryster for et kort sekund hele showet en anelse med sit (vanvittige?) spørgsmål: „Hvornår må jeg lege?“

Hvorfor er det kun i børnehavens personalerum, at det for tiden er legitimt at luften sin sunde skepsis og ofre opmærksomhed på bivirkningerne ved recepten på synlighed for alle pengene?

Det klæ'r den moderne pædagogik, at den ikke længere er skrāsikker og forudplanlagt. Mål og planer er i en vis udstrækning forbundet med pædagogisk arbejde. Men forvaltningens til tider overdrevne fokusering på og krav til detaljeringsgraden af f.eks. virksomhedsplaner og kontraktformuleringer har taget overhånd. Krav til udspecificeringer af den pædagogiske dagligdag truer med at bombe den nyindvunde nuancerigdom og afslappethed i institutionerne tilbage til tiden før den værste form for overstruktureret pædagogik.

Den nye synlighed har positive sider, men også bivirkninger for spontanitet, arbejdsglæde og fordybelse i det små.

Detaljerede kontrakter og beskrivelser kan umiddelbart se ud som en sikkerhed for, at det offentlige får, hvad det betaler for. Men sådanne kontrakter bestemmer samtidig, hvornår handlinger tæller som point i den pædagogiske dagligdag!

Det bliver altså ikke sjovt at være barn i en daginstitution, hvis kun dét, der kan synliggøres, måles og skrives på glittet papir, må fylde, koste og tage tid.

Kontrakter er grundlaget, der skal udliciteres på. Kontrakter, der forsøger at gøre børns og pædagogers dagligdag i institutionerne op i små bidder, medfører, at de, der er underlagt kontrakten, forsøger at leve op til dens ordlyd. Man bestræber sig naturligvis på at fortage sig netop dét, der kan ses, beskrives og som derfor tæller som point. Synlighed, standardisering og manualpædagogik er måske en vej til effektivisering og besparelser, men håbløst uforeneligt med børns behov i moderne tider.

- **Hvad hjælper det, at kvaliteten er synlig og ens, hvis den er dårlig?**

Er det standardisering, vi vil inden for børneopdragelse, så behøver vi ikke lade private firmaer komme til fadet. Den diskussion kan vi tage som en politisk-pædagogisk debat i al offentlighed.

Standardisering er et offentligt problem i et moderne samfund, hvor brugeren er sat i centrum. Her er allehånde løfter og garantier om et individuelt udgangspunkt for hvert enkelt barn blevet standardformuleringer i enhver servicebeskrivelse med respekt for sig selv.

Her overfor anbefaler vi mangfoldighed i struktur og indhold som et krav til moderne børnevilkår. Mangfoldighedens modstander er standardisering. Og standardiseringer og pakk løsninger er præcis, hvad der skal til for at tjene penge på omsorg.

Men kiddene så på de sorte poter, som ulven havde lagt op i vinduet, og råbte: "Nej, vi lukker ikke op. Vores mor har ikke sådanne sorte poter. Du er ulven." Ulven løb da hen til en bager og sagde: "Jeg har stødt min fod, vil du ikke nok smøre lidt dej på den." Bageren gjorde det, og så løb den hen til mølleren og bad ham strø hvidt mel derpå.

Grimms Eventyr: Ulven og de syv gedekid

Hvordan er det lykkedes multinationale monopoler at forstille sig, så f.eks. ISS forklæder sig som skinbarlig garanti for mangfoldighed?

Selv de børn, der endnu spiser deres kartofler med ske, ville gennemskue, at her var der tale om ulven med kridtet stemme og mel på poterne.

Tilkøbsdelsler

Det seneste skud på stammen af forsøg på at skabe et børne-servicemarked er lanceringen af fænomenet tilkøbsdelsler.

Går børneinstitutioner nu i konkurrence med posthuse og benzintank om at tjene penge på en hvilken som helst serviceydelse? Er det virkelig arbejdende og uddannede forældregrupper ønske, at familiens klatvask og pletrens skal leveres til pædagogiske møntvaskerier sammen med familiens børn? Og hvor er det lige vasketøjet og administrationen af det skal være i de i forvejen overfyldte daginstitutioner?

Management og velfærd

Professionel profitpædagogik

Hvorfra kommer hele den forestillingsverden?

Hvem sætter dagsordenen?

Er det de pædagogiske medarbejdere, der hver dag med en blanding af entusiasme og afmagt knokler i institutionerne for at få hverdagen for børnene til at hænge sammen, byde på glæde, oplevelser, leg, venskaber, tryghed og lærdom?

Nej, det er næppe pædagogen, der ønsker at få omsorgsproducenter som ISS eller andre private investorer til at styre foretagendet. Snarere vil hun ønske sig træning i kunsten at navigere i kaos, i en verden i konstant bevægelse og ændring.

Måske kunne det for pædagogen være fristende med klare retningslinier i form af kontrakter og overskuelige, forenklede manualer og foreskrevne standardløsninger? *ISS Grønspættebogen i pædagogik.*

Så kunne hun fritages for at spørge sin egen dømmekraft til råds og for at reflektere og trække veksler på egne og kollegers evner til indlevelse. Er det præcis en sådan aflastning hun ser som pakkelsen på alt det komplekse og ustyrlige i den pædagogiske hverdag?

Har pædagogen det ligesom mange af de ansvarlige politikere og embedsmænd? *Lad os slippe for bøvlet, lad os få en hurtig følelse af succes og fornemmelse af at være blandt de driftssikre og moderniserings-tro tropper.*

Hvad forskel skulle det egentlig gøre, om beslutninger vedrørende drift af børneinstitutioner og omsorgskoncepter blev til i en koncerndelelse f.eks. de 14- snart 15 midaldrende progressive forretningsmænd i ISS's bestyrelse? Hvorfor skulle de ikke vide, hvad der er bedst for fremtidens generationer?

Folkets røst?

Eller er der tale om et folkekrav, der råber på, at nu skal kommunerne privatisere daginstitutionerne og sælge ud af vores fællesej?! Nu skal der holdes udsalg, så vi kan få konkurrencen ind i pædagogikken? Der skal gøres plads til det private initiativ på det offentlige børneområde.

Har vi overhørt folkets røst, der med tiltagende styrke råber på, at kommunerne skal sælge ud af vores fælles gods, f.eks. daginstitutionerne, til ISS eller andre private koncerner, så salget kortvarigt kan rette lidt op på de betrængte kommunale budgetter? Ja, har vi overhørt sådanne krav, så trækker vi naturligvis straks og i god demokratisk ånd alle vore argumenter i denne pjece tilbage.

Ønsker danskerne en markedsorienteret velfærdsstat?

Intet tyder dog på, at befolkningen ønsker, at servicetænkningen bliver den eneste og stærkeste politiske strømning i velfærdsstatens fornyelse. Tværtimod.

Der er overvældende tilslutning til velfærdsstatens kerneområder, viser en nylig offentliggjort undersøgelsesrapport „Fra velfærdsstat til medborgersamfund“.

Undertitlen på rapporten er „Et signalement af danskernes velfærdsværdier“. Den er udgivet i maj 2000 af ugebrevet Mandag Morgen Strategisk Forum og bygger på den hidtidige største og mest vidtrækkende kortlægning af danskernes velfærdsværdier. Undersøgelsen viser som nogle af sine hovedpointer:

- At velfærdsstaten er meget populær hos danskerne, der mener, at stort set alle velfærdsområder bør bygges ud
- Hvis der viser sig ledige penge på statsbudgettet, bør de bruges til bedre service frem for skattelettelser
- Inden for den store velfærdsconsensus er der plads til politisk uenighed, men de fleste er dybt skeptiske over for en markedsorientering af velfærdsstaten
- Syge, gamle, børn og unge er velfærdsstatens kerneområder, og her er der i befolkningen en overvældende tilslutning til, at det offentlige har ansvaret
- I forhold til udgiftsniveauet for børnehaver og vuggestuer mener 49% af befolkningen, at det offentlige burde bruge flere penge, mens 42% finder udgifterne skal være som nu, og kun 7% mener, at vi skal bruge mindre.

Udlisning af offentlige institutioner er et spørgsmål, der markant skiller det politiske vand i Danmark. De borgerlige ønsker i gennemsnit at udlisne to områder mere end venstrefløjens vælgere.

Udlisning af børnehaver og vuggestuer deler på samme måde danskerne i to halvdele.

Forslaget om tilkøbsydelse i daginstitutionerne går direkte imod et stort flertal af befolkningens ønsker.

For tilkøb på daginstitutionsområdet er der formentlig to værdier på spil, nemlig chancelighed og statuslighed. Her rammes derfor for alvor et ømt punkt. Det skal ikke være muligt allerede i daginstitutionerne at give nogle børn særlige privilegier, alene fordi deres forældre kan betale - eller fordi kommunerne har lyst til at tjene penge.

På den baggrund konkluderer rapporten, at tilkøb ikke får karakter af at være fremtidens velfærdsgangorden.

Undersøgelsen om danskernes syn på politikernes markedsorientering af den offentlige sektor afsluttes med følgende konklusion:

Hos befolkningen er der kun yderst forbeholden tilslutning til en markedsorienteret reformstrategi af velfærdsstaten. Kun på afgrænsede områder er brugerbetaling, udlisning og tilkøb i orden.

Kravet om en ensidig økonomisk effektivitet stammer altså hverken fra de pædagogiske medarbejdere, borgere eller brugere - og vel næppe fra børnene...

New Public Management

Derimod stammer forestillingen om markedsgørelsen af det offentlige fra politikere og topembedsmænd. Og her som i så mange andre væsentlige spørgsmål, er den politiske elite på kollisionskurs med den befolkning, den skulle forestille at repræsentere.

Siden firserne har den politiske elite ladet sig inspirere af et fælles europæisk idésæt, der kaldes *New Public Management* - en samling af ideer til hvordan offentlige institutioner bør ledes.

Servicetænkningen er værdifattig, fattig på sociale værdier. Den sætter *økonomisk effektivitet* som det vigtigste kriterium for offentlig ledelse. Og det eneste, der så bliver tilbage for borgeren at forholde sig til, er, om velfærdsstaten er effektiv nok, eller om den taber i konkurrencen med den private sektor.

Den grundlæggende sociale værdi, den traditionelle solidaritet, glider i baggrunden, og samfundsborgeren bliver reduceret til en krævende forbruger af serviceydelser.

Tilhængere af ideerne mener, at der blot er tale om rationelle, pragmatiske løsninger, der ikke behøver at hidse op til nogen politisk debat. Måske vil de forhindre en politisk værdidiskussion om, hvilken vej velfærdsstaten skal gå?

Har man andre synspunkter, så stemples de med et hånligt *beton-fagforeningspolitik, bagstræberisk* osv.

At den euforiske stræben efter effektivitet og synlighed for alle pengene har en alvorlig slagside, der hindrer børnenes muligheder for at udvikle sig i deres eget tempo, og at det ikke kan være lige meget, hvem der ejer eller leaser børnenes institutioner, affejes som *ren ideologi* eller *umoderne*.

Hvordan kan rammerne og ejerforholdene lige med ét slag være uvedkommende for børnene, forældrene, pædagogerne, pædagogikken og samfundet? Vi bliver tudet ørene fulde af, hvor mange ressourcer, der ligger gemt i den menneskelige kreativitet, den livslange læring, det hele menneske. Hvor vigtig struktur og organisering af skolerne eksempelvis er for det fremtidige samfunds overlevelse i den globaliserede udvikling. Hvordan kan det så pludselig være lige meget, hvem der har den overordnede ledelse og økonomiske dispositionsret til de danske daginstitutioner eller leasing-ejendomsret til skolebygninger?

Pointen er at det ikke er ligemeget!

Var det lige meget, så var alt jo lige meget, lige undtagen en år til år økonomisk succes for de kommunale politikere og topembedsmændene i den offentlige forvaltning.

Hvor visionært!

Koncern-pædagogik

Det ender altid med et monopol

Skulle det være visionært at spare 5-10% på daginstitutionerne her og nu? Når vi ved, at de i dag så venlige og forhandlingsvillige omsorgsgiganter om få år sidder trygt og almægtigt på området uden konkurrence. De er store og har råd til at vente. Men de skal nok slå til, og så kommer vi alle til at betale langt mere for børnepasning.

Når argumentet fremføres, at det ikke betyder noget for børnene, pædagogikken, forældreindflydelsen, målene, lighedsprincippet, solidariteten, så tales der i bedste fald naivt mod bedre vidende.

Hvis ikke en koncern som ISS gik ind på det danske børnemarked for at øge sin profit- og markedsandel - hvorfor så?

ISS driver i dag daginstitutioner i fire danske kommuner.

På sigt satser den nye servicegigant - der 1. juli 2000 fusionerede med Jydsk Rengøring - på at tilbyde nøglefærdige pakked løsninger på institutionsområdet. Deres vision for år 2002 er, som ISS Juniorservice at blive den mest anerkendte samarbejdspartner inden for børne- og ungeområdet.

KL er utilpasse ved ISS-monopol på børneområdet

I Kommunernes Landsforening (KL) har de allerede fået klamme fødder. KL er ellers varme fortalere for eksperimenteren og udlicitering af al slags offentligt arbejde.

Ulven lagde poten op i vinduet, og da de så, at den var hvid gik en af dem hen og lukkede døren op. Og så kom ulven ind [...] Men ulven fandt de seks gedekid og gjorde ikke mange omstændigheder, men slugte den ene efter den anden.

Grinnms Eventyr: Ulven og de syv gedekid

Men temmelig naivt - hvis man kaster et blik ud på de lande, der har udliciteret mere og i længere tid end Danmark - så havde man i KL ikke forestillet sig, at de eneste bud på det danske omsorgsmarked skulle komme fra store multinationale monopoler.

På nyheden om fusionen og den aggressive markedspolitik udtaler KL til Dagbladet Aktuelt den 20. juli, 2000.

„I dag er der kun få seriøse og kompetente konkurrenter til den nye servicegigant. Der er meget få udbydere på det marked. ISS og Jydsk Rengøring er alene på børnepasningsområdet. Den ny fusion bliver den suverænt største servicevirksomhed i Danmark.”

KL er bekymrede for at skabe Falck-lignende tilstande på det meget følsomme udliciteringsområde..

„Vi er ikke interesserede i, at der kun er en aktør på markedet med meget store muskler, som kan dumpe alle andre ud af markedet.“

Såvel i KL som i ISS forventer man en afklaring af hele udliciteringsspørgsmålet ved Socialdemokratiets kongres i efteråret. En mere positiv holdning herfra til udlicitering vil sende signal til de socialdemokratiske kommuner, og vil gøre det mindre problematisk for dem at eksperimentere med udlicitering.

„Markedsmulighederne er enorme”

siger den tidligere administrerende direktør for Jydsk Rengøring, Thor Pedersen. Han er folketingsmedlem for Venstre og har fået plads i den nye ISS-fusions bestyrelse.

Når det offentlige sælger ud, er der ikke tale om en film, der belejligt kan spoles tilbage. Der gives ingen fortrydelsesret. Monopoler, der er inde på den enorme omsorgs-markedsandel - er kommet for at blive!

Tilbage til det offentlige og de demokratiske spilleregler kommer vi næppe igen. Det får vi simpelt hen ikke råd til.

Socialministeriet har åbnet for profit på børneomsorg

Også i Socialministeriet vil man vise progressiv vilje og evne. Derfor er man herfra kommet KL i møde med forsøgsordninger, der åbner for muligheden for at profitere på børnenes behov for pasning eller for at tjene penge på børn. Kommunerne skal have lov til at udlicitere, når de nu så gerne vil ... Så undgår man at blive kaldt sure og reaktionære af KL.

Med al respekt for de højtuddannede og andre aktører på de bonede gulve så kommer pædagogerne fra institutionernes linoleumsgulve til at kalde til besindelse.

„Gode Gud“, tænkte hun, ”skulle mine børn være levende endnu.“ I en fart fik hun det lille gedekid sendt hjem for at hente en saks og nål og tråd. Derpå begyndte hun at klippe uhyrets mave op, og hun var næppe begyndt, før det ene kid stak hovedet frem. [...] „Gå hen og find nogle kampesten. Dem lægger vi så i maven på den stygge ulv, mens den ligger og sover.“

Grimms Eventyr: Ulven og de syv gedekid

Det pædagogiske argument

Pædagogik handler først og fremmest om relationer, og de udspiller sig aldrig i et tomrum. Kvaliteten af en relation f.eks. mellem et barn og en pædagog er afhængig af den omverden og de rammer og strukturer, som relationen udspiller sig inden for. Ejerforhold - eller magtforhold om man vil - præger og bestemmer, hvilke relationer der er mulige.

Pædagogen har nogle kompetencer, en faglighed og nogle personlige evner og egenskaber, som ikke er og ikke kan være uafhængige af de konkrete omgivelser, hun arbejder i. Er hun ansat hos et privat firma, er hun som medarbejder underlagt koncern-ideologien. Hun skal følge manualer, der er standardiserede. Naturligvis skal hun yde sin del af afkastet til aktionærerne. På hjemmesiden for *ISS Juniorservice* kan man læse følgende erklæring:

„Arbejdet med børn bygger på danske traditioner med inspiration fra de verdens- anerkendte børnehaver i Reggio Emilia i Norditalien og tilpasses udviklingen i det danske samfund.“

Uanset indpakninger i filantropiske formuleringer og påberåbelse af dansk pædagogik med et let drys italiensk er det ganske entydigt, hvad private investeringer har som fornemmeste formål: At tjene penge.

Barnet er ikke først og fremmest forbruger

Vender vi os et øjeblik mod den anden part i den pædagogiske relation, nemlig barnet, så gør den samme mekanisme sig gældende. Hvis omverdenen opfatter barnet som forbruger og en serviceandel, så opfører barnet sig netop som en krævende forbruger, der ønsker service. Man har i iveren efter at modernisere den offentlige sektor som klon af det private erhvervsliv glemte, at gøre man først borgeren til bruger af offentlig service, så har man samtidig forvandlet borgerens ret til beskyttelse til brugerens krav på service. Og her er der principielt ingen grænser for individualismen og det evige pres på de offentlige budgetter. Det pres behager naturligvis hverken politikere eller embedsmænd.

En indbygget fejl ved New Public Management

Kravene om service er en streg i regningen - en bivirkning ved servicetænkningens reformprogram *New Public Management*. Den fejl må vi leve med, indtil noget andet mere intelligent vinder indpas.

Men vi behøver ikke indrette samfundet efter devisen: *Det her virker ikke, det må vi ha' noget mere af!*

Børns krav og behov er ikke at blive serviceret

Såfremt man primært forstår børn som (for)brugere med krav om og behov for at blive serviceret, så har man misforstået, hvad omsorg, dannelse og opdragelse handler om. Dét er omsorgssvigt!

Børn har først og fremmest brug for, at vi omgås dem som de små mennesker, de er. Steder for børn skal ikke betragtes og sjakres med på markedsvilkår. Børn skal ikke behandles først og fremmest som private markedsforbrugere. Tværtimod bør det være det offentlige fornemste opgave at beskytte barndommen mod servicevirksomheders jagt på markedseksponering. Det er en offentlig samfundsopgave at beskytte børn, ikke som forbrugere, derimod som borgere.

Kontrakter og kontrol

I reklamen for udlicitering slår fortalere fast, at det stadig er kommunen, der har ansvaret og retten til at kontrollere, at kontrakter der indgås med private investorer overholdes.

Misligholder den multinationale gigantkoncern kontrakten med kommunen - f.eks. Skovbo - så er det den lokale embedsmand, der skal påtale, at ikke alt forløber, som der står skrevet i kontrakten. I yderste konsekvens kan han true med sagsanlæg og med ikke at ville forny licitationsaftalen ved dens udløb.

Der er ingen grund til bekymring

Myten om den lille David, der sejrede over kæmpen Goliat har ikke været fortalt forgæves.

Hvor naiv har man lov at være?

- Kan politikere rette op på misstyring af en kontaktstyret institution, mens kontrakten løber? Eller må de vente til kontraktens udløb og så udlicitere til en ny interessent?
- Hvor skal ressourcer og penge til kontrol og sagsanlæg hentes?

I andre lande har udgifter til offentlige sagsanlæg mod private licitatorer vist sig at være enorme.

Børn har ret til, at de rammer, der udgør dagligdagen for dem, deres pædagoger og forældre, er et offentligt anliggende.

Børn har ret til, at fejl, dårlig ledelse og utidig pædagogisk praksis kan gives ansvar hos demokratisk valgte personer.

Børn har ret til, at deres rum ikke er et privat-lukke, men et offentligt område, hvor de økonomiske ressourcer og overordnede værdier står til diskussion på demokratisk vis.

Det er alt for utrygt og tilfældigt at degradere det offentlige ansvar for børneinstitutionerne til en kontrolfunktion hos tilfældige kommunale embedsmænd.

- Hvad sker der, når kontrollen ikke er god nok?
- Hvad sker der, når den private ejendomsret overtrumfer legitime indvendinger fra personale, forældre og forvaltningernes kontrollører?
- Hvad sker der, når fyringer, nednormeringer, opskruning af arbejdstempo, tvang om køb og forbrug af bestemte produkter og servicefirmaer og standardiseringen af omsorgen tager fart?
- Hvad kan fagforeninger, forældreorganisationer og det offentlige så stille op?

Hvis det er den konklusion, vi derpå kommer frem til, at børneinstitutioner og børnsnoteringer ikke skal være i stue eller på indeks sammen - som netop det de offentlige ledere lægger op til - så var det måske bedre at skifte de offentlige ledere ud?

Der er måske for mange visionsløse chefer som uden politisk og pædagogisk sans for længe har forplumret en politisk debat her i landet og såmænd også i resten af Europa?

Måske skulle de visionsløse for fremtiden nøjes med at skalte og valte med deres egne private parceller og lade de offentlige fællesskaber i fred?

Sjovt nok siger politikere og embedsmænd for tiden over en bred kam det samme. Men det er sjovt nok i reglen det stik modsatte af, hvad borgerne mener og erfarer. Tilsammen kalder de sig eliten. Kan eliter tage fejl?

Da den kom til brønden og bøjede sig ud over vandet tyngede stenene sådan, at den tabte ligevægten og styrtede på hovedet ned i vandet og druknede. De syv gedekid kom løbende og råbte højt: „Ulven er død! Ulven er død!“ Så tog de hinanden i hånden og dansede glade rundt om brønden.

Grimms Eventyr: Ulven og de syv gedekid

Hvad bør vi gøre?

Hvor svært kan det være?

Fra topledere råbes der på visioner og nye veje for offentlig velfærd. Men råbet går i markedsgørelsens selvsving, tilbage til de kommunale forvaltninger.

Hvis kommunerne formåede at samarbejde, at koordinere administration og organisering over sektor- og kommunegrænser og politiske skel, skulle det ikke være den store kunst at styre institutionsområdet lidt mere fornuftigt.

I samme forbindelse kunne man passende spare lidt på alle de ressourcer, som moderniseringsprogrammet lægger beslag på. Så kunne der levnes tid i institutionerne til det egentlige: *pædagogisk ledelse sammen med medarbejdere, børn, forældre og andre i lokalområdet.*

På trods af dårlige erfaringer på alle offentlige niveauer fortsættes privatiseringens anti-demokratiske bevægelse: Bliv som det private....

I vores nærmeste historie har vi erfaringer med at forhindre de mest tåbelige ideer, der er blevet præsenteret i fremskridtets navn.

Vi sagde f.eks. engang **Atomkraft, Nej tak.**

Det blev af fremskridtets folk anset for håbløst umoderne og en økonomisk umulighed. Vi ville ikke kunne overleve som samfund uden at betjene os af atomkræftværker - den nye, totalt sikre energikilde. Vi er her da endnu. Og måske netop fordi befolkningen tog fornuften i egen hånd. Vi foreslår, at BUPL denne gang går i retning af

- **Børneinstitutioner og børsnoteringer - en usmagelig cocktail**

I BUPLs VelfærdsInitiativ er vi enige om, at pædagogerne passende kan starte med at markere sig offentligt og med alle midler

- **Mod markedsgørelsen af det offentlige**

- **Mod privatisering, udlicitering og kontraktstyring og tilkøb i samfundets børneinstitutioner.**

VI-BUPL ønsker, at medlemmerne, pædagoger, ledere, medhjælpere og pædagogstuderende debatterer, hvordan de ønsker deres fagforeninger skal markere sig og sætte handling bag markeringerne i forhold til udlicitering af pædagogiske arbejdspladser.

- **Hvordan skal BUPL prioritere og sætte velfærdsdiskussionerne på dagsordenen i den kommende kongresperiode?**

Vi mener, at BUPL i den forløbne kongresperiode har markeret sig for vagt mod kommunernes aggressive privatiseringspolitik.

I forkøbet

BUPL har netop, juni 2000, barslet med pjecen:

I forkøbet - om pædagogik, daginstitutioner og udlicitering.

Her kan man bl.a. læse:

„Den gode udbuds/udliciteringsproces vil kunne medvirke til at afdække daginstitutionernes mangfoldige virkelighed, som den ser ud og afklare, hvor kommunen vil hen i fremtiden med sin børne- og ungepolitik. Set fra den synsvinkel kan man også undersøge, om målet med en eventuel udlicitering måske kan opfyldes på en anden og bedre måde.“ (s.14).

Forestillingen om *Den gode udliciteringsproces* præger BUPL's førte politik i den forløbne kongresperiode. Hovedforbundets kræfter og ressourcer er ikke kommet privatiseringen i forkøbet. Trods vedtagelserne på sidste kongres - har man bekvemt lagt sig i baghjul.

VI opfordrer dig til at tage del i debatten i den pædagogiske verden og i verden udenfor. Sæt dine pædagogiske argumenter på dagsordenen - sammen med vi andres.

Markér at visioner og praksis for en god og ønsket barndom for alle børn - stadig kommer os alle ved. Og at det er under et fælles tag, vi finder drivkraften for det daglige pædagogiske arbejde.

Markér at børnepædagogik non-profit stadig tæller og gælder - og ikke er noget, der var engang..

Pædagoger dyrker kunsten at forhandle, men når ulvetimen kommer - så handler vi.

Pjecen er udgivet af en organisering, der kalder sig VelfærdsInitiativet i BUPL.

Initiativet opstod i 1999, fordi lokale fagforeninger og enkeltpersoner ønskede at markere og kvalificere en tydeligere modstand mod tendenserne til udlicitering og privatisering af institutionsområdet. Markedstænkningen er ikke kun et fænomen inden for børne- og ungeområdet, men et væsentligt - måske det væsentligste spørgsmål i udviklingen af den offentlige sektor - af velfærdssamfundet. Hvad vil en sådan markedsgørelse få af konsekvenser for de børn og unge, der i dag befolker institutionerne, og hvilke konsekvenser vil det få for de ansatte? Vil velfærdssamfundet blive bedre?

I VelfærdsInitiativet er vi mere end tvivlende overfor, om markedsgørelsen på længere sigt vil betyde en billigere offentlig sektor. Og vi er overbeviste om, at det vil være en forringelse for såvel børn og unge som for de ansatte.

VelfærdsInitiativet er en åben organisering uden en lang række vedtægter og kasketter.

Initiativet består i dag af en række BUPL og PMF fagforeninger samt enkeltpersoner fra andre afdelinger, der ønsker at deltage i diskussionerne.

De studerendes organisation PLS har også valgt at være med i VelfærdsInitiativet.

Kort fortalt er vores intentioner med organiseringen at

- skabe muligheder for at opbygge en tværfaglig modstand mod markedsgørelsen af den offentlige sektor
- støtte arbejdet med velfærdsspørgsmål fagforeningerne imellem
- fungere som kritisk medspiller til forbundets arbejde med velfærden
- kvalificere fagforeningernes indsigt i velfærdens kompleksitet
- udvikle måder, hvorpå vi kan inddrage medlemmer i velfærdsdebatten
- iværksætte samlede initiativer.

Det Pædagogiske Argument handler om børn, demokrati, velfærd, markedsgørelse og er VI-BUPL's første udspil. Vi inviterer hermed medlemmerne til at deltage i debatten.